

Utlendingsdirektoratets svar på høring om endringer i ekteskapsloven og brudvigjingslova

Vi viser til høring fra Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet, datert 11. april.

Høringen handler om å etablere en dispensasjonsadgang for Fylkesmannen til å gjøre unntak for kravet til dokumentasjon etter ekteskapsloven § 7 bokstav h og å overføre kompetanse til å gi etterfølgende godkjenning av ugyldige ekteskap etter ekteskapsloven §§ 16, 18a andre ledd og brudvigjingslova § 11 fra departementet til Fylkesmannen.

Utlendingsdirektoratet (UDI) har innvendinger til deler av forslaget.

Forslag om endring i ekteskapsloven § 7 bokstav h

UDI ser at utlendinger som er gift med hverandre i hjemlandet, men hvor ekteskapet ikke er anerkjent etter norsk rett, i enkelte tilfeller ikke vil ha mulighet til å inngå gyldig ekteskap i Norge. Regelen kan oppleves urimelig der partene ønsker å forbli gift i hjemlandet, men likevel må skille seg for å kunne inngå ekteskap i Norge. Regelen vil også oppleves som urimelig der dokumentasjonskravet er svært krevende eller umulig å innfri.

UDI har forståelse for ønsket om å lempe på dokumentasjonskravet i ekteskapsloven § 7 bokstav h. Vi ser imidlertid at endringene i nevnte bestemmelse kan gi en risiko for flere tvangsekteskap som vi av erfaring vet er vanskelig å avdekke, og vi ser at endringen kan påvirke behandlingen av søknader om forlovedetillatelser, jf. utlendingsloven § 48. Effektiv informasjonsutveksling mellom Fylkesmannen og UDI kan bli utfordrende, og vil være avgjørende for å opplyse sakene tilstrekkelig.

Årsaken til at vi er bekymret for at endringen kan føre til flere tilfeller av tvangsekteskap, er at dispensasjonsadgangen som er foreslått, i noen grad kan uthule ekteskapsloven § 18 a annet ledd. Denne bestemmelsen fastsetter at ekteskap inngått i utlandet, der minst en av partene er norsk eller bosatt i Norge, under bestemte forutsetninger ikke anerkjennes i Norge.

Siden endringer av ekteskapslovens § 18 a ble innført i 2007, har UDI over tid merket seg en nedgang av saker som involverer ekteskap hvor en eller begge parter er under 18 år. En unntaksbestemmelse, slik som foreslått, kan medføre økt risiko for slike ekteskap. Ved å lempe på dokumentasjonskravet i ekteskapsloven § 7 bokstav h, gis partene en mulighet til å reparere det som gjerne kalles et haltende ekteskap i Norge. Dette reiser særlige betenkelighetene dersom en eller begge parter var barn på vigselstidspunktet. Et uheldig aspekt ved endringen er at dispensasjonsadgangen dermed kan gi et incitament til både å opprettholde og etablere barneekteskap og tvangsekteskap.

Dersom endringen likevel blir vedtatt, mener UDI at dispensasjon fra dokumentasjonskravet kun bør gis der det er åpenbart at ekteskapet ikke er et resultat av tvang. I høringsbrevet står følgende: «Etter departementets syn må det være et vilkår at det er sannsynliggjort at det kommende ekteskapet ikke dreier seg om tvangsgifte». UDI mener at beviskravet bør være strengere enn sannsynlighetsovervekt, og at et slikt strengt beviskrav bør fremgå av lovteksten. Dette vil harmonere med beslektede regler for å motvirke tvangsekteskap. Et strengt beviskrav vil også harmonere bedre med avtalen om utlendingsfeltet, fremforhandlet av Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre. Vi viser til at unntaket for underholdskravet i søknader om familiegjennforening forutsetter «... at det er åpenbart at familieetableringen/ familie-gjennforeningen ikke er et resultat av tvang». Tilsvarende strengt beviskrav er skissert i tilknytning til unntak fra 24-årskrav for familieetablering.

UDI mener videre at adgangen til å dispensere fra dokumentasjonskravet bør forbeholdes tilfeller der det er urimelig å kreve dokumentasjonen som omtalt i § 7 h. Vi viser til at unntaksbestemmelsen i ekteskapsloven § 18 a tredje ledd er begrenset til tilfeller der sterke grunner taler for dette. Ekteskapsloven § 7 h annet ledd har allerede en adgang for folkeregistermyndigheten til å dispensere fra dokumentasjonskravet (når sterke grunner taler for dette). Det fremgår imidlertid ikke klart av høringsbrevet hvordan Fylkesmannens dispensasjonsadgang skal samspille med eller utfylle eksisterende unntaksbestemmelse, eller hvorvidt dispensasjonsadgangen til Fylkesmannen skal være videre enn folkeregistermyndigheten.

UDI har merket seg at forslaget til formulering i siste punktum ikke dekker alle premissene for å dispensere fra dokumentasjonskravet, men tilsynelatende gir Fylkesmannen et meget fritt skjønnet. Høringsbrevet forteller imidlertid at unntaket kun er ment å gjelde parter som allerede er gift med hverandre i hjemlandet og dersom det ikke er snakk om tvangsgifte. For å sikre den ønskede praksis for dispensasjon, mener vi at departementet med fordel kan gi konkrete føringer for utøvelse av skjønnet.

UDI ser også at endringen som departementet foreslår, kan få betydning for vår behandling av søknader om oppholdstillatelse for å inngå ekteskap i medhold av utlendingsloven § 48 (forlovedetillatelse). Det er et vilkår for å kunne innvilge oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen at det ikke foreligger hindringer for å inngå ekteskap, jf. utlendingsforskriften § 9-5 første ledd. Dersom partene faller inn under ekteskapsloven § 18 a annet

---

ledd, avslås som den helt klare hovedregel søknaden om opphold etter nevnte bestemmelse. UDI viser i slike tilfeller til at partene ikke vil være i stand til å oppfylle dokumentasjonskravet i ekteskapsloven § 7 bokstav h. Det fremgår ikke av forslaget hvorvidt departementet forutsetter at endringen skal få betydning for denne praksisen.

Også her er det grunn til å peke på at tvangsekteskap er vanskelig å påvise. Dersom det åpnes for å reparere et haltende ekteskap ved å inngå ekteskap i Norge i henhold til forslaget, må UDI ved slike søknader avdekke om det er utøvd tvang. Dette vil være svært utfordrende dersom partene har vært gift i noe tid og kanskje har barn sammen.

UDI er usikre på at det er enklere å forsikre seg om at ekteskapet er frivillig dersom begge parter oppholder seg i Norge. Erfaringer fra vår saksbehandling viser at tvangsekteskap er vanskelig å avdekke til tross for flere intervjuer av referansepersonen. I tvangsekteskap hvor begge parter oppholder seg i Norge, har partene gode muligheter til å koordinere sine forklaringer, og opplevelsen av å være i en tvangssituasjon kan være større når partene bor sammen. I vår saksbehandling har vi vært i stand til å avdekke færre enn 10 tvangsekteskap i året. Det lave antallet avslag står i kontrast til det vesentlig høyere antall henvendelser om tvangsekteskap til hjelpeapparatet.

I denne sammenhengen må vi også peke på at det er uklart hvordan samarbeidet mellom Fylkesmannen og UDI skal foregå. Fylkesmannen bør – dersom forslaget blir vedtatt – rutinemessig i slike saker be om opplysninger fra UDI for å opplyse saken. UDI har spisskompetanse i disse sakene, og en egen hjemmel for informasjonsutveksling kan bidra til å sikre en dispensasjonspraksis som er i tråd med intensjonene bak forslaget.

Forslag om å overføre oppgaver etter ekteskapsloven og brudvigjingslova til Fylkesmannen

Utlendingsdirektoratet har ingen innvendinger mot å overføre dispensasjonsmyndigheten i førsteinstans som i dag ligger til departementet i henhold til ekteskapsloven §§ 16 og 18 a og brudvigjingslova § 11, til Fylkesmannen. Vi viser imidlertid også her til et behov for egen hjemmel for informasjonsutveksling mellom Utlendingsdirektoratet og Fylkesmannen.

Med hilsen

Stephan Mo
avdelingsdirektør

Marius Mølmen Moen
underdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Utlendingsdirektoratet og har derfor ingen signatur. Brevet sendes kun elektronisk.
